

22.05.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**22 Mayıs 2023
Pazartesi**

22.05.2023

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

22 Mayıs 2023 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Yalova Üniversitesi Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Soğanın fiyatı tarlada 5 lira

Türkiye'nin önemli tarımsal üretim merkezlerinden Çukurova'da, soğan hasadının yaygınlaşmasıyla ürünün tarla fiyatı 5 liraya kadar geriledi.

Adana'da, yaklaşık 30 bin dekada ekilen soğanda hasat sürüyor. Kentte yaklaşık 140 bin ton rekoltenin beklendiği soğanın fiyatı, hasadın kent genelindeki tarlalarda yaygınlaşmasıyla düştü.

İl Tarım ve Orman Müdürü Muhammet Ali Tekin, kentte soğan hasadının yaklaşık bir aydır devam ettiğini söyledi. İlk hasat döneminde soğanın tarlada 14-15 liraya alıcı bulunduğunu anımsatan Tekin, "Şu anda 5 lira seviyesine oturmuş durumda." dedi.

Tekin, kentte hasadın sonuna gelindiğini belirterek, şunları kaydetti:

"Adana olarak piyasanın ihtiyacı olan soğanı karşılamış olduk. Yaklaşık 30 dekar alanda soğan ekimimiz vardı. 140 bin ton civarında da bir hasat gerçekleştiriyoruz. Adana'da dekara 5-6 ton civarında soğan hasadı yapılıyor. Tabii şu an üreticide pek fazla soğan kalmadı, ürün genelde tüccarın elinde. Tüccarlar da şu an hasatlarını kademeli olarak yapıyorlar. Tarlada bir miktar bekletip piyasanın ihtiyacına göre de hasat ediyorlar. Market fiyatları da istenilen seviyelere geldi. Şu an soğanın market fiyatı 10 liranın altında."

"Kuraklık riski büyüyor" uyarısı

Yeditepe Üniversitesi Tarım Ticareti ve İşletmeciliği Bölümü Başkanı Prof. Dr. Metin Turan, Türkiye'nin gelecekte kuraklık sorunuyla karşı karşıya kalabileceğini belirterek, "Girdileriniz aynı, maliyetleriniz aynı ama tarımsal veriminiz yüzde 30 düşüyorsa, burada çözüm bulmanız lazım. Tarımsal üretimde üretici açısından da veriler acil, önlem alınmalı." ifadelerini kullandı.

Yeditepe Üniversitesi'nden yapılan açıklamaya göre, 2040'a yönelik hazırlanan su stresi haritasında Türkiye, gelecekte ciddi bir kuraklık tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Harita özellikle Marmara, İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgeleri için kuraklık tehlikesini öngörürken İstanbul'daki barajların doluluk oranı da son 10 yılın en düşük seviyelerinde seyrediyor.

Açıklamada görüşlerine yer verilen Prof. Dr. Turan, kuraklık riski ve Türkiye'deki tarımsal üretimde yaşanan gelişmeleri değerlendirdi.

Turan, dünyada son 20-30 yıldır iklim değişikliğinin etkilerinin ciddi şekilde hissedilmeye başlandığını vurgulayarak, Orta Doğu'daki çöl iklimi ile aynı özellikleri gösteren İç Anadolu, Van ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde kuraklık indisini görmeye başladıklarını aktardı.

Prof. Dr. Turan, kuraklığın yalnızca yağışın yetersizliği olmadığına dikkati çekerek, şu değerlendirmede bulundu:

"Aslında biyolojik döngünün oluşumunda sıcaklık ve güneş yoğunluğundaki değişiklikler de son derece önemli. Özellikle tarımsal üretimde bizim için su olmazsa olmazlar

içerisinde ama bununla beraber güneş yoğunluğundaki değişiklikler de verimi etkiliyor ve kuraklık olarak ifade ettiğimiz, yeterli ürün alamamayla karşı karşıya kalıyoruz."

Tarımsal üretimde üretici açısından da veriler acil, önlem alınmalı

Sadece insanların günlük su tüketiminde tasarruf yapmasının sorunu çözmeye yetmediğinin altını çizen Turan, şunları kaydetti:

"Türkiye'nin yaklaşık 112 milyar tonluk, yıllık su rezervi bulunuyor. Bunun kullanılabilir olan miktarı ise yaklaşık olarak 55-60 milyar ton. 8 milyar tonu sanayide, 11 milyar tonu insanların günlük tüketiminde ve geri kalan 40-45 milyar tonu tarımda kullanılıyor. Herkes farklı bir şekilde ifade ediyor ama üreticiler açısından baktığınızda girdileriniz aynı, maliyetleriniz aynı ama veriminiz yüzde 30 düşüyorsa, burada çözüm bulmanız lazım. Tarımsal üretimde üretici açısından da veriler acil, önlem alınmalı."

Metin Turan, sorunun sivil toplum örgütleri, yerel paydaşlar ve devletle iş birliği halinde çözüme ulaşılabileceğini belirtti.

Turan, "Önümüzdeki dönem, tarım dönemidir. Ne kadar profesyonel olursak hem işletme hem de ülkemiz kazanç sağlar. Suyun ağırlıklı olarak kullanıldığı tarımsal alanda yapılan bilimsel çalışmalarla kuraklık tehlikesini bertaraf etmek mümkün." görüşünü bildirdi.

Ölçülmeyen hiçbir şeyin yönetilemeyeceğine işaret eden Turan, şu ifadeleri kullandı:

"Biz bitki yetiştiriciliğinde tohumdan tüketime kadar olan tüm aşamaları takip edip ölçümleme yapabiliyoruz. Örneğin, bir domatesin ihtiyacı olan gübre, güneş, su ve diğer girdileri biliyoruz. Ama yaptığımız ölçümlerde bunlardan bazılarını alamadığını ölçümlüyoruz. Bu durumda domatesin ihtiyacı olan neyse onu vermeye çalışıyoruz. Yalnızca serada ya da yalnızca açık alanda bu çalışmaları yapmanız çiftçiye yormaktan başka bir işe yaramaz. Bölgelere uygun ürünlerin yetiştirilmesi, havza bazlı üretim yapılması çok önemli. Çünkü önümüzdeki 6-7 yıl suyu tükettiğimiz için şu anda çok sayıda su kuyusu kapatıldı."

G7 liderlerinden küresel gıda güvenliği krizine karşı işbirliği mesajı

G7 liderleri, dünyanın kıtlık riskiyle karşı karşıya olduğunu ve kötüye giden küresel gıda güvenliği krizine karşı birlikte çalışılmasının önemini vurguladı.

Japonya'nın Hiroşima kentindeki G7 Liderler Zirvesi devam ediyor. G7 liderleri, zirve kapsamında "Direnç Küresel Gıda Güvenliği için Hiroşima Eylem Bildirisi" yayımladı.

Kovid-19, Rusya-Ukrayna Savaşı, değişken enerji ve gübre fiyatlarının küresel gıda güvenliğini tehdit ettiği kaydedilen bildiride, 2021 yılında dünyada 828 milyona yakın kişinin açlıkla karşı karşıya kaldığı belirtildi.

Kıtlık riskine dikkati çekilen bildiride, kötüye giden küresel gıda güvenliği krizine karşı birlikte çalışılmasının önemi kayda geçirildi.

Bildiride, Karadeniz Tahıl İnisiyatifi'nin azami potansiyelinde ve sorunsuz işleyişinin sürdürülmesi için taraflara çağrı yapıldı.

Uygun fiyatlı, güvenli ve besleyici gıdaya erişimin temel ihtiyaç olduğu vurgulanan bildiride, piyasalarda öngörülebilirliği artırarak, sürdürülebilir sistemlerin oluşturulmasının önemine işaret edildi.

Bildiride, "Dirençli küresel gıda güvenliğini ve herkesin beslenmesini sağlamak başta olmak üzere her bir insan için daha iyi bir gelecek inşa etmek ortak hedefimizdir." ifadesi kullanıldı.

Tarımsal üretimde büyüme yavaşladı

Gezegenin sıcaklığı, küresel ısınmanın etkisiyle yükselmeye devam ediyor. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli 2023 İklim Değişikliği Sentez Raporu'na göre, küresel yeryüzü sıcaklığı, 1850-1900'lere kıyasla 2011 ile 2020 yılları arasındaki dönemde 1,1 santigrat derece yükseldi.

İklim değişikliğinin etkileri, 1970 yılından bu yana hızla artış göstermeye devam ediyor. 2010-2019 arasında hayat tarzıyla birlikte hızla artan tüketim çılgınlığı ile sera gazı emisyonlarının artması sonucu dünyanın birçok yerinde gıda ve su güvenliği, sağlık, ekonomi ve toplum konusunda yaygın olumsuz etkilere sebep oldu.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) 2023 İklim Değişikliği Sentez Raporu'na göre küresel yüzey sıcaklığında, 1970 yılından bu yana daha hızlı artış yaşandığı ifade edildi. İnsan kaynaklı nedenlerle sıcaklığın artma seviyesinin ise 1850-1900'den 2010-2019'a kadar 0,8'den 1,3 santigrat dereceye yükseldiği belirtiliyor.

Küresel ısınma sonucu yüzlerce yerel tür yok olurken, hem karada hem de okyanusta ölümler yaşanıyor. İklim değişikliğinin etkileri arasında okyanusların asitlenmesi, deniz seviyesinin yükselmesi, yağışlarda bölgesel olarak yaşanan düşüşler, çölleşme, kuraklık yer alıyor. Tüm bu yaşananlar ise kurak alanlarda ve donmuş arazilerde toprağın hızla bozulmasına neden oldu.

Şehir yaşamı da iklim değişikliğinden olumsuz etkileniyor

Deniz seviyesinin yükselişi, sıcaklığın hızla artışı ve ekstrem iklim olayları kıyı ve sulak alanların yüzde 50'sine yakını, geçtiğimiz 100 yıl içinde yok etti. Gıda

güvenliğini önemli boyutta etkileyen değişim, buna bağlı olarak su güvenliğini de etkiledi. IPCC Raporu'na göre son 50 yılda küresel olarak tarımsal üretimde büyüme yavaşladı. İnsan sağlığının yanı sıra, geçim ve temel altyapıların olumsuz etkilendiği değişiklik, şehirdeki sıcaklığın yükselmesine, hava kirliliğinin artmasına, altyapıların ise kısıtlı çalışmasına yol açtı. Öte yandan insanların fiziksel ve zihinsel sağlığı da bu süreçten olumsuz etkilenmeye devam ediyor.

TZOB'da Bayraktar yönetimi güven tazeledi

Türkiye Ziraat Odaları Birliği'nin (TZOB) 28. Genel Kurulu'nda Şemsi Bayraktar'ın başkanlığındaki liste, geçerli oyların tamamını aldı.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği'nin (TZOB) 28. Genel Kurulu gerçekleştirildi. Genel Kurulda yapılan tek listeyle gidilen seçimde Şemsi Bayraktar, geçerli oyların tamamını alarak tekrar 4 yıl süreyle Genel Başkan oldu.

TZOB Başkanlığına ilk kez 2003'te seçilen Bayraktar, altıncı kez bu görevi yürütecek. Seçim sonucuyla Ahmet Bahadır Sezgin, Hasan Kozoğlu, Mustafa Hepokur, Hüseyin Darcan, Arslan Soydan, Yunus Kılınç, Eyyup Elmalı, Mehmet Başbuğ, Ahmet Eyyüpoğlu Yönetim Kurulu asıl üyeliğine seçildi.

Yönetim Kurulu yedek üyeleri ise Sadullah Karaaslan, Ali Şener Bayraktar, Mehmet Latif Maskan, Ahmet Çankaya, İbrahim Hacıoğulları, Mehmet Karakaya, Mehmet Ali Doğru, Cuma Yiğit, Rıdvan Özmen, Hakan Hakverdi'den oluştu.

Yönetim Kurulunun, gelecek günlerde toplanarak kendi aralarında görev dağılımı yapacağı bildirildi.

Yeni düzenlemelerle krediler durma noktasında

Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunun ardından yapılan yeni düzenlemelerle bazı bireysel krediler durma noktasına gelirken, kurumsal kredilerde ise vade uzatma dahil birçok işlem seçimlerin ikinci turu sonrasına öteleniyor.

Yeni düzenlemelerle bazı bireysel krediler durma noktasına gelirken, kurumsal kredilerde ise seçimin 2. turu bekleniyor. Bazı bankalarda konut kredisi yüzde 3'ün üzerine çıkarken, taşıt kredisi yüzde 4'e ulaştı. TCMB'nin son aylarda düzenlemeleriyle 70,000 TL üzeri için ihtiyaç kredilerinde ise aylık faiz yüzde 5'e yaklaştı. Bankacılar ilgili faizlerden artık çok sınırlı "ancak mecburiyetten" kullandırım yapıldığını belirtiyor.

Bankacılar seçim öncesi haftaya kadar yüksek enflasyona rağmen yüzde 20 altı maliyetle sunulması nedeniyle en yaygın TL borçlanma kanalı haline gelen "kredi kartı nakit avans"ta ise artık pek kullanım yapılamıyor.

Bankacılık kaynakları TCMB'nin bu haftaki güncel düzenlemelerinin bireysel kredilerdeki yavaşlama amacı taşıdığına dikkat çekerken, bankalar ayrıca uzun vadeli krediler vermeden önce seçim sonrası uygulanacak politikaları da görmek istiyorlar.

Piyasadaki sıkışıklığın her geçen saat arttığını belirten TOBB Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclis Başkanı Şeref Fayat, "(Birinci tur sonrasında) 15 günlük süreçte seçim sonrası nasıl bir ekonomi politikası güdülecek ve maliyetimiz ne olacak

diye bilmeyen finans kuruluşları mümkünse kredi kullandırmamaya çalışıyorlar. Dolayısıyla piyasadaki sıkışıklık her geçen gün, her geçen saat artıyor" dedi.

İlk tur seçimlerinin hemen öncesinde bazı bankalar bireyseller için en ucuz ve en yaygın TL borçlanma kanalı haline gelen "kredi kartı nakit avans"ta kullanılabilecek tutar ve vadeyi belirgin şekilde düşürmeye başlamıştı.

14 Mayıs'ta gerçekleşen seçimin ilk turunun ardından TCMB, bireysel kredilerin bir miktar yavaşlaması ile sonuçlanacak yeni düzenlemeler açıkladı, ayrıca yılsonuna kadar daha çok döviz mevduatın TL'ye geçmesini sağlamayı amaçlayan düzenlemelere gitti.

Merkez Bankası (TCMB) 15 Mayıs'ta kredi büyümesine göre menkul kıymet tesisi uygulamasının kapsamı genişletilerek, diğer ticari krediler ile tüketici kredilerini de bu kapsama dahil etti.

TCMB belirli bir limitin üzerindeki bireysel kredi kartları vasıtasıyla yapılan nakit çekimi ve kuyum harcamalarının kredi türüne göre yüzde 30 oranında menkul kıymet tesisine tabi olmasına karar verdi.

TCMB bugün bankalara gönderdiği yazı ile kredi kartından nakit avans kullanımı ve kuyum harcamalarında tahvil alımı gerektirmeyecek istisna tutarını 15,000 TL olarak belirledi. Böylece seçim öncesinin en popüler bireysel kredisi olan nakit avans ilk tur sonrası ancak cüzi miktarlarda kullanılabilir hale gelmiş oldu.

Bir bankacılık kaynağı, seçim öncesi bankaların tutarlarını sınırlamaya başladığı bireysel ucuz kredilerin TCMB'nin bu alana düzenleme getirmesiyle durma noktasına geldiğini belirterek şunları söyledi:

"Kurumsal tarafta zaten belirlenen alanlar hariç ticari kredi verilmiyordu. Mevduat faizi yüksek montanlı işlemlerde yüzde 40'a yaklaşırken kimse kredi vermek istemiyor. Ancak gerçekten zorunda kalan kurumsal tarafta kredi kullanıyor diyebiliriz. Onun da maliyeti özel bankalarda ciddi artmış durumda."

Bir başka bankacılık kaynağı, "Bazı bankalar bireysel kredileri seçime kadar durdurdu" diyerek, kurumsal müşterilerin kredi vadelerinin de uzatma taleplerinin reddedildiğini ifade etti. Aynı bankacı "Sadece ve sadece çok zordaki firmalar temdit ediliyor" diye konuştu.

Krediye ulaşmak çok zor, ikinci tur bekleniyor

Şeref Fayat, "TL krediyi neredeyse hiç kullandırmak istemiyorlar. Seçimin ikinci turu bittikten sonra ne olacağını görmek istiyorlar, belki kurda atak olur diye.

Kullanırlarsa da yüzde 40-50 faizlerle kullanıyorlar. Politika faizi yüzde 8.5 iken yüzde 40-50 faizler havada dolaşıyor ki bu korkunç bir maliyet. Eğer kredibileniz varsa döviz krediye ulaşım yüzde 11'lerde maliyetle dolarla veya euro ile

borçlanabilirsiniz. Piyasada krediye ulaşmak çok zor ama kredibiletiniz bir şekilde varsa da çok yüksek maliyetle ulaşabiliyorsunuz" diye konuştu.

Maliyetlerin yanı sıra vade sıkıntısına da işaret eden Fayat, "Vadeler 3 aylarda, piyasa daha üzerini göremiyor. Faizler yüzde 40-50 bandında, 3 ayın üzerinde de bir vade kullanılmıyor maalesef" dedi.

TCMB'nin düzenlemeleriyle tahvil tutarak bilanço risklerini artırmak istemeyen bankalar krediler tarafında en azından iki seçim arasında yüksek kullanımdan kaçınıyor.

Bir başka bankacı da, "Seçim sonrası mevduat maliyetlerinin nerede oluşacağı mevcut politikaların devam edip etmeyeceğine göre kredi piyasası tekrar açılabilir ancak bu regülasyonlarla iki seçim arasında KKM hariç pek bir işlem yapılacak ya da kredi verilecek bir ortam bulunmuyor" diye konuştu.

Başta ekonomi olmak üzere yeni kurulacak iktidarın mevcut politikalarda nasıl bir değişikliğe gideceği piyasalar açısından hala en kritik soru.

Bakan Nebati: KKM uygulamasının bütçeye maliyeti azalıyor

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, bugün itibarıyla toplam 2,3 trilyon liraya ulaşan Kur Korumalı Mevduat ve Katılma Hesapları (KKM) uygulamasının bütçeye maliyetinin giderek azaldığını bildirdi.

Nureddin Nebati, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, Türk milletine bugüne değin kazandırdıkları asırlık eser ve hizmetleri gerçekleştirebilmiş olmalarının arkasında sağlam bir irade ve milli bir stratejik akıl olduğunun asla unutulmaması gerektiğini ifade etti.

Küresel ve yerel ekonomik şoklar karşısında AK Parti iktidarları boyunca adım adım inşa ettikleri hızlı toparlanabilme gücüne ve proaktif çözümler ortaya koyabilme olgunluğuna erişmiş güçlü ekonomik altyapının, siyasi istikrar ikliminin bir sonucu olduğunu belirten Nebati, yüzyıla damga vuranın da Türkiye vizyonunu oluşturanın da bu "çelik gibi kaynaşmış" bütünlük olduğuna dikkati çekti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğindeki AK Parti hükümetlerinin, bugüne değin bütçe disiplininin asla taviz vermeden, faiz giderlerinin bütçe içindeki payını 2002'deki yüzde 43,2 seviyesinden bugün yüzde 10,6 seviyelerine kadar düşürdüğüne işaret eden Bakan Nebati, oluşturulan bu mali alan sayesinde ülkeye asırlık eser ve hizmetler kazandırıldığını, KKM gibi yenilikçi enstrümanların da ekonomiye olumlu katkılar sunduğunu vurguladı.

Nebati, Türkiye'de KKM uygulamasının 2021 yılı sonunda döviz piyasalarında oluşturulan panik havası ve yüksek oynaklık sonucunda devreye alındığını anımsatarak, böylece, söz konusu panik havasının bertaraf edildiğini, döviz tevdiat

hesaplarının toplam mevduat içindeki payının önemli oranda azaltıldığını ve döviz kurlarında istikrara katkı sağlandığını belirtti.

Bankacılık sektöründe vade uyumsuzluğu azaltıldı

Ayrıca, KKM'nin TL mevduatların ortalama vadesinin uzamasına katkı sağlamasıyla bankacılık sektöründe vade uyumsuzluğunun da azaltıldığını ifade eden Nebati, şunları kaydetti:

"Bugün, toplam 2,3 trilyon liraya ulaşan KKM uygulamasının bütçeye maliyeti de giderek azalmaya devam etmiş, toplamda 95,3 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Faiz üst sınırının kaldırılmasıyla, önümüzdeki dönemde de bütçe üzerinde ciddi bir maliyet oluşturması beklentiler dahilinde değildir. Diğer taraftan, KKM uygulaması devreye alınmamış olsaydı ve döviz kurundaki artış ve dalgalanma aynen devam etseydi; bunun ülkemiz dış borç stoku üzerindeki negatif etkisi yüksek olurdu ve reel piyasaların gelişimi de önemli ölçüde sekteye uğrardı.

Üstelik bu durum, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın tetiklemesiyle emtia fiyatlarında keskin artışların yaşandığı ve küresel finansal koşulların giderek sıkılaştığı bir döneme denk gelecekti. O koşullar altında, enerji ve tüm diğer ithal girdilerde, ülkemizde reel sektörün maliyetleri çok daha fazla artar ve oluşan ek döviz ihtiyacı için mevcut küresel finansal ortamda, reel sektörümüz yüksek maliyetlerle daha fazla borçlanmak sorunuyla karşı karşıya kalırdı."

3 aya kadar TL mevduatta ortalama faiz oranları yüzde 30'un üzerine çıktı

Merkez Bankası verilerine göre TL mevduat faizlerinde uygulanan azami faiz oranları en son açıklanan mart ayı verilerine göre yüzde 40'ı buldu. Yılın ilk ayında yüzde 30 faiz getirisi sunan 1 yıl ve daha uzun vadeli TL mevduatta uygulanan azami faiz martta yüzde 40'a çıktı.

3 aya kadar vadeli TL mevduatlarda azami faiz oranı yüzde 39,5'e yükselirken, 1 aya kadar vadeli mevduatlarda faiz ise yüzde 38 seviyesinde.

3 aya kadar vadeli TL mevduatta ortalama faiz oranı ise 12 Mayıs haftasında yüzde 30,47'e kadar çıktı. 5 Mayıs haftasında faiz yüzde 29,05 olarak gerçekleşmişti.

12 Mayıs haftası verilerine göre ihtiyaç kredisinde uygulanan faiz oranı son iki ayda hızla yükselerek yüzde 34'ü aştı. Tüketici kredisinde faiz ise yüzde 30 sınırında bulunuyor. Politika faizi ise yüzde 8,5 seviyesinde.

Ek dönüşüm hedefi etkili oldu

Geçen hafta piyasa faizlerinde yaşanan yükselişte Merkez Bankası'nın getirdiği ek dönüşüm hedefi etkili oldu.

Menkul Kıymet Tesis Hakkında Tebliğ'de değişikliğe gidilerek TCMB, 26 Mayıs-28 Temmuz tarihleri arasında gerçek kişi döviz hesabından TL'ye ek yüzde 10'luk

22.05.2023

dönüşüm hedefini yakalayamayan bankalara eksik kalan kısım kadar menkul kıymet tesisi yükümlülüğü getirmişti.

Ayrıca, 28 Temmuz sonrası için de kademeli TL'ye geçiş düzenlemesi yapıldı. Buna göre, 28 Temmuz tarihi sonrasında gerçek kişiler için dövizden TL dönüşüm oranında yüzde 30'u yakalayamayan bankalar için yüzde 10 ek menkul kıymet tesisi yapılacak.

Dövizde yaşanan kısıtlı reel sektörü zorluyor

Döviz erişimin giderek zorlaşması reel sektör üzerinde maliyet baskısını artırdı. Firmalar özellikle hammadde tarafında taahhütlerini yerine getirmekte zorlanıyor. Piyasa, bir an önce seçim politikasının sonlanıp reel politikalara dönülmesini bekliyor.

Seçim sürecindeki ekonomik önlemlerin piyasada döviz erişimi zor ve maliyetli hale getirmesi reel sektörü kısıtlayıcı hale getirdi. Sahadan edindiğimiz bilgilere göre, bankalar kurumsala günlük 1.000 ila 5.000 dolar arası limit verirken, saat 11:00'e kadar gelen döviz taleplerinin bankalarca değerlendirildiği, sonraki saatlerde ise döviz satışı yapılmadığı öğrenildi. Bankalardan ihtiyacı olan döviz toparlayamayan firmaların ise serbest piyasanın yüksek maliyetli kuruna razı olduğu belirtiliyor.

Durum böyle olunca özellikle hammaddesini ithal edip üretim yapan firmalar şu sıra ithalat evrakını toplamakta zorlanıyor. Yanaşan gemiden malını çekmek için dövizini denkleştirmeye çalışan firmalar, her geciken saat için demuraj* ve ardiye masrafı gibi ilave operasyonel maliyetleri yüklenirken, üretim süreçlerinde de aksaklıklar ortaya çıkıyor. Birçok şirketin kur kaynaklı fiyat geçişleri yaptığı öğrenilirken, reel sektör temsilcileri dövizdeki sıkışıklığın bir an önce açılmasını istiyor.

Fayat: Sermaye kontrolü endişeleri artabilir

TOBB Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclisi Başkanı Şeref Fayat, piyasada sıkıntıların devam ettiğini, özellikle fiziki döviz talebin karşılanması noktasında sıkıntının büyük olduğunu kaydetti. "Döviz sabah saatlerinde aldınız, aldınız. Yoksa

mümkün değil” diyen Fayat şu görüşleri paylaştı: “Alsak da yine zarardayız. İhracatçılar olarak TL reeskont kullandığımızda bize verilen yüzde 2 primi dahi yüzde 3-4 fark vererek alıyoruz. Yani kendi dövizimizi ucuza satıp pahalıya alıyoruz” dedi.

Seçimden sonra bu politikaların devam etmesi halinde sermaye kontrolü endişelerinin artacağına değinen Fayat, “Kurumsaldan bireysele doğru giden bir sıkılaşma söz konusu. Ancak ben yeni gelen ekonomi yönetiminin bundan vazgeçeceğine, sert olmasa da yumuşak geçiş yapacağına eminim. Aksi hiçbir ülkede görülmemiş. Kimse Türkiye’nin Arjantin olmasını istemeyecektir. Döviz krizine sebebiyet verilmeden bu politikalardan bir dönüş olacağına inanıyorum. Çünkü Türkiye’nin ödemeler dengesi için dış finansmana ihtiyacı var, TL yatırımlarına yabancının gelmesine ihtiyacı var.”

Önel: Tüm operasyon maliyetleri yük olacak

İstanbul Tüccarlar Kulübü Başkanı İlker Önel, seçim öncesi bankaların son iki işlem gününde hiç döviz vermediğini hatırlatırken, şu anda kurumsala 1.000-5.000 dolar arası verdiklerini kaydetti. Bunun farkında olan döviz bürolarının da doları yüksekten sattığına işaret eden Önel, “Dövizde erişimde en büyük sıkışıklık hammaddede tarafında. Çünkü şu an ithalat evrakını almakta zorlanıyoruz. Alırken de mecburen yüksek maliyetli kurdan alıyoruz. Bu da otomatikman bizim nihai ürün fiyatlarımıza yansıyor. Şu anda birçok şirket fiyatlarında geçiş yaptı. İthalat evrakını alamadığımızda şöyle bir sıkıntı var. Çoğu gemi yanaşmış oluyor; bunun demurajı, ardiye masrafları gibi tüm operasyonel maliyetleri üzerimize yük olacak ve bunlar düşük rakamlar değil, hepsi dolar bazında” diye konuştu.

Firmaların çoğunun gelen hammadde ile ilgili fiyat sözleşmesini önceden yapmış olduğuna değinen Önel, “Yani mal gelmeden bir kısmını belli fiyattan satmışız. Ama bunu yaparken doların maliyetini ortalama almıştık, 19,50 ise 20 lira almışız, şimdi ise her 1 doların maliyeti 2-3 lira daha fazla geliyor. Yani sözleşme fiyatından zarar ediyoruz. Bu durum üretim sürecine de yansımaya başladı, reel sektör zorlanıyor” şeklinde konuştu.

Bu sıkışıklığın olası sonuçlarını da aktaran Önel, “Elbet bir maliyet artışı olacak, bu da sonuçlara yansıtacak. Taahhüt edilen malı müşteriye zamanında veremeyeceksiniz. Yani sıra fiyat oynaklıkları nedeniyle piyasada rekabet şansınız kalmıyor. Yani rakibiniz 20 liradan malı çekiyor, siz aynı malı 22 liradan çekmek zorunda kalabiliyorsunuz. Bahsettiğim bu kriterlere baktığımızda sektörler zorda” diyerek sözlerini tamamladı.

Dalbeler: Sadece dövize değil paraya da erişim zor

Çelik İhracatçıları Birliği Başkan Yardımcısı Uğur Dalbeler de döviz konusunda ve kur makasında her gün farklı şeyler duyulduğunu söylerken, “Bir şeyin fiyatı artıyor, erişimi zorlaşıyorsa demek ki burada bir kısıtlama söz konusu. Ortalıkta birçok tevatür var. Bir sıkıntı söz konusu” dedi. Sadece dövize değil, paraya erişmekte

zorlanıldığına işaret eden Dalbeler, firmalar için taahhüdü yerine getirmenin eskisi kadar kolay olmadığını vurguladı.

Duran: Seri iflaslar gelebilir

Karton Ambalaj Sanayicileri Derneği (KASAD) Başkanı Alican Duran, döviz almakta zorlanıldığını, hatta hak edilmiş kredilerin bile alınamadığını vurgulayarak, şirketlerin içinde bulunduğu durumu tarif etti. Düşük kur, düşük talep ve yüksek finansman maliyetlerinin firmaları kuşatmış durumda olduğunu aktaran Duran, “Finansal döngümüz normal hale gelmezse sıkıntı büyük, fabrikalar kilitlenmek üzere. Böyle devam ederse seri iflaslar görebiliriz” uyarısında bulundu. Bir an önce seçim atmosferinden çıkıp sanayi şirketlerine destek verilmeli. Mekanizmayı tekrar sağlıklı hale getirmeliyiz” ifadelerini kullandı.

Çavuşoğlu: Suriyelilerin tamamını göndereceğiz dersek bu doğru olmaz

Çavuşoğlu, Suriyeli mültecilerle ilgili, "Tamamını yüzde yüz göndereceğiz dersek bu doğru olmaz. Türkiye'nin şu anda tarım sektöründe, sanayide, halleri dolaşıyoruz, halde, bazı işlerde istihdama ihtiyaç var, görüyoruz." dedi.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, canlı yayında açıklamalarda bulundu.

Habertürk TV'de gündeme ilişkin soruları yanıtlayan Çavuşoğlu, vatandaşların istikrar, huzur ve ülkenin büyümesini istediğini ancak bazı sorunları da çok açık bir şekilde ifade ettiğini belirterek, "Antalya'da kira fiyatlarında fahiş artışlar olduğu için vatandaşlarımızın ciddi sıkıntısı var, bunu biliyoruz. Diğer taraftan enerji altyapısının da ve diğer büyükşehir kanalizasyon dahil altyapı çalışmalarında da bu gelişmenin gerisinde kaldığımızı da gördük sahaya inince." dedi.

Çavuşoğlu, 28 Mayıs'ta düzenlenecek Cumhurbaşkanlığı Seçimi ikinci turunda kimsenin rehavete kapılmaması gerektiğini vurguladı.

Çavuşoğlu, Suriye ve İran sınırlarında gerekli önlemlerin alındığına işaret ederek, "Diğer taraftan üç tarafımızın da denizlerle kaplı olduğunu unutmamamız lazım." dedi.

Bu meselenin nasıl yönetilmesi gerektiğine dair kafa yorulması gerektiğini söyleyen Çavuşoğlu, "Bunu sadece nefret söylemiyle ya da popülizmle söyleyemezsiniz, Türkiye'ye evet Suriye'deki iç savaştan dolayı göçmen geldi, Afganistan'dan geldi

oradaki durumdan dolayı, İran üzerinden. Çok sayıda Afgan'ı ülkesine gönderdik, Taliban'dan sonra da gönderdik, uçaklarla gönderiyoruz, onlar da gitmek istiyor." ifadelerini kullandı.

550 bin Suriyeli göçmenin de ülkesine geri gönderildiğini kaydeden Çavuşoğlu, bu sayının yeterli olmadığını daha fazla göçmenin ülkesine gönderileceğini vurguladı.

Çavuşoğlu, "Sadece güvenli bölgelere değil, rejimin kontrol ettiği yerlere de göndermemiz lazım. Yani geldikleri şehirlere göndermemiz lazım ama bunu. Rejimle bir angajmana girdik, başladık ama bunun altyapısını oluşturmak için bir karar aldık." dedi.

Göçmenlerin güvenli bir şekilde dönmesi, altyapının hazırlanması için bir yol haritası üzerinde çalışılacağını aktaran Çavuşoğlu, "Dönecekler biz kararlıyız, döndüreceğiz ama bunu insanın onuruna yakışır bir şekilde yapmamız lazım." diye konuştu.

Çavuşoğlu, geri dönüş için altyapının hazırlanması ve can güvenliğinin teminat altına alınması, Birleşmiş Milletler'in (BM) işin içinde olması ve uluslararası toplumun destek vermesi gerektiğine vurgu yaparak, böyle bir yol haritası üzerinde mutabık kalındığını kaydetti.

Bunun yanı sıra başka bir gerçeğin de olduğunu ifade eden Çavuşoğlu, "(Suriyeli göçmenlerin) Tamamını yüzde yüz göndereceğiz dersek bu doğru olmaz. Türkiye'nin şu anda tarım sektöründe, sanayide, halleri dolaşıyoruz, halde, bazı işlerde istihdama ihtiyaç var, görüyoruz." diye konuştu.

Düzensiz göç

Çavuşoğlu, İran sınırında duvar örüldüğünü hatırlatarak, buradan geçen bazı göçmenlerin olduğunu ancak seçim dönemi sosyal medyadan gerçek olmayan görüntülerin halkı provoke etmek için paylaşıldığını aktardı.

Ülkeye kaçak yollardan giren Afganların önemli bir kısmının ülkelerine geri gönderildiğini söyleyen Çavuşoğlu, bu konuda İçişleri Bakanlığıyla işbirliği içinde çalışıldığını belirtti.

Çavuşoğlu, Pakistan'dan, Afrika'dan ve başka yerlerden kaçak şekilde Türkiye'ye gelen çok sayıda düzensiz göçmenin de ülkelerine geri gönderildiğini söyledi.

Tahıl koridoru anlaşması

Çavuşoğlu, seçim süresince hayatın devam ettiğini, diplomasinin sürmesi gerektiğini ifade ederek, tahıl anlaşması kapsamında 950'den fazla gemiyle 30 milyon tonun üzerinde tahıl taşındığını hatırlattı.

22.05.2023

Tahıl anlaşmasının 18 Mayıs'ta sona ereceğini, seçim var diye seçim sonrasına ertelemenin Türkiye'ye bir faydası olmadığını aktaran Çavuşoğlu, bunun dünyaya faydası olduğunu belirtti.

Çavuşoğlu, Türkiye'nin halihazırda un ve makarna ihracatında dünyada birinci sırada yer aldığını, hem Ukrayna'dan ve Rusya'dan tahıl ithal edildiğini kaydederek, tahıl anlaşmasının 18'inden önce uzatılmasının dünyaya yararı olduğunu yineledi.

Bu bilanço düzelmeden döviz talebini kimse kıramaz!

Alaattin AKTAŞ

22 Mayıs 2023 Pazartesi

Kastettiğimiz bilanço ödemeler dengesi bilançosu. Başlığı biraz daha açıp şunu söylemek daha doğru olur:

“Bu bilanço düzelmeden, gerekli olan döviz için kalıcı kaynaklar sağlanmadan, en azından döviz geleceği algısı pekişmeden bu talebi kimse kıramaz.”

Bugün ödemeler dengesinde son bir buçuk yıllık dönemin özetini çıkardık. Niye mi son bir buçuk yılın? Hani 2021’in eylülünde faiz indirimine başlanıp yeni bir dönemin kapısı aralanmıştı ya, işte o yılın ekiminden başlayarak son verinin açıklandığı bu yılın mart ayına kadarki döneme baktık. 2021’in son üç ayı, 2022’nin tümü ve 2023’ün ilk üç ayı...

İşte bu bir buçuk yıllık dönemin ödemeler dengesi tablosu bize özet olarak şunu söylüyor:

“Siz dövizin artmasına niye şaşırıyorsunuz ki!”

Doğru! Son bir buçuk yılda öylesine bir tablo oluşmuş ve öylesine bir gidişat ortaya çıkmış ki, dövizin bu kadar artmasına ve son dönemde ortaya çıkan baskıya şaşanlara şaşmak gerekiyor.

Finansman nereden?

Türkiye bu bir buçuk yılda 73 milyar dolar cari açık vermiş; bu açığın yaklaşık 58 milyarı finansman kalemlerindeki girişle kapatılmış, bilanço yaklaşık 16 milyar dolar net hata noksanla dengeye gelmiş.

Bizim için önemli olan finansman kalemlerinin detayı...

Bir buçuk yıldaki toplam 58 milyar dolarlık finansmanın 46 milyarı yurt dışı kaynaklı. Ödemeler dengesi metodolojisi, Merkez Bankası rezervinden kullanımı da finansman sayıyor ama önemli olan yurt dışından sağlanan tutar.

Önce toplam 58 milyar dolarlık finansmanı ayrıştıralım. Bu finansmanın yüzde 80'i yurt dışından sağlanmış, yüzde 20'si ise Merkez Bankası kaynaklarından karşılanmış.

İlk bakışta gayet iyi bir tablo. Cari açığı finanse etmek için sağladığımız kaynağın yüzde 80'i dışarıdan...

Acaba bu yüzde 80'in dağılımı bize ne söylüyor...

İşte o dağılıma bakınca sorunun kaynağı ortaya çıkıyor.

Ödemeler dengesinde son bir buçuk yılın özeti			
(Ekim 2021-Mart 2023) (Milyon \$)		Paylara dikkat!	
A-Cari işlemler hesabı	-73.160		
a-Dış ticaret dengesi	-127.542		
İhracat	379.238		
İthalat	506.780		
b- Diğer	54.382		
B-Sermaye hesabı	-86		
C-Finans hesabı (toplam)	-57.623	100,0	
a-Finans hesabı (yurt dışı)	-46.182	80,1	100,0
-Doğrudan yatırımlar(*)	-10.420		22,6
Varlık edinimi	8.570		
Yükümlülük oluşumu	18.990		
Gayrimenkul	9.326		
-Portföy yatırımları(*)	19.472		-42,2
Varlık edinimi	7.671		
Yükümlülük oluşumu	-11.801		
-Diğer yatırımlar(*)	-55.234		119,6
b-Rezerv varlıklar	-11.441	19,9	
D-Net hata ve noksan	15.623		
(*) Döviz girişi yükümlülük artışı anlamına geldiği için negatif, çıkışı ise yükümlülük azalışını gösterdiği için pozitif.			

Döviz girişi yok, çıkış var

Bir buçuk yıldaki 46 milyar dolarlık yurt dışı kaynaklı finansmanın yaklaşık yüzde 23 kadarı, yani 10.4 milyar doları doğrudan yatırımla gelmiş.

Dörtte bir, fena bir oran değil!

Ama durun, şeytan ayrıntıda gizli!

10.4 milyar dolar tutarında doğrudan yatırım var ama gayrimenkul için gelen döviz ne öyle; tam 9.3 milyar dolar. Gayrimenkul dövizini olmasa geriye kala kala 1.1 milyar dolar kalıyor. Bir buçuk yılda 1.1 milyar dolar, hepi topu bu!

Devam ediyoruz; sırada portföy yatırımları var.

Eyvah eyvah! Portföy yatırımı için döviz gelmemiş, hatta tam aksine bir buçuk yılda 19.5 milyar dolar gitmiş. Evet gitmiş! Bu 19.5 milyarın 11.8'i yabancıların Türkiye'deki dövizlerini götürmesi, 7.7'si ise yurt içinde yerleşiklerin dışarıda varlık edinmesinden kaynaklanmış.

Daha önce Türkiye'de portföy yatırımı yapan yabancılar dövizleri alıp Türkiye'yi terk etmiş.

Türkiye aynı Türkiye olduğuna göre, acaba bu bir buçuk yıllık dönemdeki politikalarda mı bir yanlışlık var ki gittiler! Türkiye'ye bir gazezleri olamaz; çünkü daha önce gelmişler, bu kadar döviz getirmişler ama bu kez gitmeye karar vermişler.

Sonuçta portföy yatırımı ödemeler dengesine bir buçuk yılda eksi 19.5 milyar dolar yazmış. Bu tutarın finans hesabındaki karşılığı yüzde 42, tabii ki eksi olarak.

Yurt dışı kaynaklı döviz girişinde son ve en önemli kalem borçlanma. Bir buçuk yılda net olarak tam 55.2 milyar dolar borçlanılmış. Toplam borçlanma tutarı olan 46 milyar dolardan daha yüksek bir tutardan söz ediyoruz.

Şu durumda toplam finansman olan 46 milyar doları 100 kabul ettiğimizde borçlanmanın payı 120'yi buluyor.

Bir başka ifadeyle yaklaşık olarak 120 birim borçlanılmış, 23 birim doğrudan yatırım gelmiş ama diğer taraftan portföy yatırımı olarak 42 birim çıkıp gitmiş ve toplam tutar 100 olmuş.

Doğrudan yatırım + portföy yatırımı

Aslında ödemeler dengesinin finansman kalemini biraz daha ayırtırmakta yarar var. Borç olmayan para girişi hangi düzeyde, ona bakmak gerek.

Tam bir buçuk yıl... 10 milyar doğrudan yatırım girişi, 19 milyar portföy yatırımı çıkışı. Net döviz girişi yok ki, 9 milyar net çıkış olmuş.

Şimdi gerçek anlamda döviz girişi sayılabilecek tutarı topluyorsunuz; ortada giriş değil 9 milyar dolar çıkış var.

Sahi döviz arttığı için ne diye hayıflanıyoruz ki!

Bir buçuk yılda net döviz temin edememiş, cari açığını borçlanarak kapatmış bir ülke ne demeye dövizin artışından yakınır ki!

Ve böyle bir tablo varken, hangi tılsımlı el dokunacak da dövizdeki baskı sona erecek ki!

Yüksek faiz verildi mi borçlanarak tabii ki para bulunur, buluyor da nitekim, tam anlamıyla tefeci faizi vererek.

Siz doğrudan yatırım çekebiliyor musunuz, geçtim doğrudan yatırımı portföy yatırımı çekebiliyor musunuz?

Ne gezer!

Peki hiç düşünmeyecek miyiz, **“Yabancı eskiden Türkiye’ye yatırım yapıyordu, şimdi elini eteğini çekti, gelmiyor, üstelik gelmiş olanlar da gidiyor, acaba bunda bizim de sorumluluğumuz olabilir mi”** diye.

Yabancı yatırımcı **“Başım ağrıyacağına, gece uykum kaçacağına Türkiye’ye gitmem”** diyor.

Onlar böyle düşünüp döviz getirmeyince de bizim Merkez Bankamız **“Döviz de döviz”** diye kıvranıyor. Bu kafayla daha çok kıvranırız...

Seçim sonrası ‘acı reçete’ beklentisi

Naki BAKIR

22 Mayıs 2023 Pazartesi

Bankaların üretim, tüketim ve dış ticareti yakından ilgilendiren kredileri dondurma ve kredi kartlarına kısıtlama getiren, ancak özellikle iş dünyasından gelen tepkiler üzerine gevşetilen kararları geçen haftaya damgasını vururken, hafta sonu ile birleşen 19 Mayıs da dahil 3 günlük tatilin ardından gözler piyasaların bu hafta nasıl bir rota izleyeceğine çevrildi.

Geçen hafta piyasaları kilitleyen kararların yaşattığı şok, bazı kesimlerce daha çok seçim belirsizliğine bağlanır ve yaşanan nakit sıkışıklığı geçici olarak algılanırken, makro ekonomik göstergelerin sunduğu genel tablo ise yapısal bir duruma işaret ediyor. Önümüzdeki dönemde, özellikle seçimin 2’nci turunun ardından ekonomide radikal gelişmeler, olaylar ve kararlar ile özellikle makro dengeleri yeniden sağlamaya yönelik bir “acı reçete” beklentisi artıyor.

Döviz-faiz-enflasyon

Ekonomi çevrelerinde genel beklenti, seçim sonrası hem döviz hem de faizin yükseleceği yönünde. Seçime kadar olan dönemde sürekli satışlar şeklinde müdahale ile baskılanan kurlarda seçimlerin birinci turundan sonra yukarı yönlü hareketin arttığı gözleniyor. 2’nci turun ardından baskı kalkacağı beklentisiyle kurların hızla yükseleceği, doların 25-30 TL’ye çıkacağı yönünde tahmin yapanlar bulunuyor.

Bu öngörüler Borsa’nın düşeceği, enflasyonun yükseleceği öngörülleri ile paralel gidiyor. Bir süredir baz etkisiyle düşerek Ekim 2022 sonundaki yüzde 85,5’lik düzeyinden bu yıl nisan sonunda yüzde 43,7’ye inen TÜFE bazında yıllık enflasyonun, kur kaynaklı maliyet enflasyonuna bağlı olarak aylık oranların önceki yıla göre daha yüksek gerçekleşmesi sonucu yeniden tırmanışa geçeceği öngörülüyor.

Rezerv erimesi kaygı veriyor

Merkez Bankası’nın brüt rezervleri 12 Mayıs haftasında 9 milyar dolarla salgın döneminden bu yana en sert düşüşünü yaşayarak 105,1 milyar dolara, net rezervleri ise 1,4 milyar dolar daha düşerek 2,3 milyar dolara kadar geriledi. Swaplar hariç net rezervler ise eksi (-) 57,8 milyar dolar oldu.

TÜRKİYE YENİ BİR SEÇİME GİDERKEN MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER

	2022 Gerçekleşme	2023 Hedefi	Son Durum (*)
ENFLASYON			
TÜFE	64,3	24,9	43,7
Yİ-ÜFE	97,7	V.Y.	52,1
MİLLİ GELİR			
GSYH Büyümesi (%)	5,6	5,0	V.Y.
GSYH (Milyar TL, Cari fiyatlarla)	15.006,6	18.654,0	V.Y.
GSYH (Milyar \$, Cari fiyatlarla)	905,5	867,0	V.Y.
Kişi başına milli gelir (GSYH, \$)	10.655	10.071	V.Y.
\$/TL (Ağırlıklı ortalama)	16,57	21,52	19,05
İŞSİZLİK ORANI (%)			
Dartanımlı	10,3	10,4	10,0
Geniş tanımlı	21,4	V.Y.	21,8
DIŞ TİCARET			
İhracat (Milyar \$)	254,2	265,0	251,7
İthalat (Milyar \$)	363,7	345,0	372,0
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-109,5	-105,0	-120,3
Cari işlemler dengesi (Milyar \$)	-48,8	-22,0	-54,2
Cari açık /GSYH (%)	-5,4	-2,5	-6,3
TCMB REZERVLERİ (Milyar \$)			
Brüt	128,8	H.Y.	105,1
Net	27,6	H.Y.	2,3
Swaplar hariç net	-43,5	H.Y.	-57,8
BORÇLAR			
Ülke dış borcu (Milyar \$)	459,0	H.Y.	V.Y.
Birliktede geri ödenecek d. borç (Milyar \$)	190,2	H.Y.	203,3
Merkezi yönetim borç stoku (Milyar TL)	4.033,2	H.Y.	4.487,0
Bireysel borçlanma (Milyar TL)	1.530,0	H.Y.	2.023,0
BÜTÇE (Milyar TL)			
-Gelirler	2.802,4	3.810,1	3.096,4
Vergi geliri	2.353,3	3.199,5	2.625,6
-Harcamalar	2.941,4	4.469,6	3.800,6
Faiz ödemeleri	310,9	565,6	342,1
-Denge	-139,1	-659,4	-502,2
Faiz dışı denge	171,8	-93,8	-160,1

Merkez Bankası'nın kurlara müdahale gücünü tüketen rezervlerdeki erime, "kuru tutacak rezerv kalmadığı" algısı ile "kur şoku" kaygılarını artırdı. Kâğıt üzerinde 19,50, gerçek piyasada 22,50 lira olan dolar kuruna tepki gösteren ihracatçılar, kuru en az 25 lira civarında istiyor. Ekonomi çevrelerinde ise müdahalenin kalkması durumunda kurun ilk etapta 25-30 TL bandında oluşabileceği iddia ediliyor.

Yüksek dış yükümlülük risk

Türkiye'nin gelecek bir yıl içinde yapması gereken toplam dış borç geri ödemesi mart sonu itibarıyla 203,3 milyar dolar olurken, bunun bir kısmını oluşturan vadesinde yenilenecek mevduatlar düşülüp, 50 milyar doların üzerinde seyreden cari açık ve 30-35 milyar dolarlık deprem maliyeti eklenince, bu dönemde 200-210 milyar dolarlık bir dış kaynak girişine ihtiyaç olduğu görülüyor.

Dolar kurundaki her 1 kuruşluk artış, dış borç servisinin ulusal ekonomiye yükünü 2 milyar TL kadar büyütüyor. 700'e yaklaşan CDS, dibe inmiş kredi notu ve azalan doğrudan yatırım girişleri ile oluşan dış kaynak talebinin büyüklüğüne karşılık eksilerdeki rezerv düzeyi, önümüzdeki dönemde TL'de hızlı değer kaybı olasılığını güçlendiriyor.

Bankacılık ne durumda?

Geçen yılı rekor karla kapayan bankacılık sektörünün karlılığı bu yıl da devam etti, ilk çeyrekte net dönem karı, yüzde 69,6 büyüyerek 107,2 milyar lira oldu.

Ancak ekonomide olası şoklara karşı diğer göstergelerine de bakmak gerekiyor. Mart sonu itibarıyla 9,9 trilyon lira olan mevduat hacminin yüzde 83'ünün 3 aya kadar (kısa) vadeli; 9 trilyonu aşan kredi alacaklarının ise yarıdan fazlasının orta ve uzun vadeli olduğu dikkati çekiyor. Ayrıca; politika faizinin düşürülmesine rağmen mevduat faizleri yükselirken, bankaların kredi alacak bakiyesinin büyük bölümü düşük faizli. Bu dengesizlik; faiz ve kurun yükseldiği senaryoda bankacılık sistemi için büyük bir riski beraberinde getiriyor ve batık kredi şoku yaşamamak için sektörü önlem almaya zorluyor. Ekonomik türbülans durumunda yaşanacak şirket iflasları olasılığı, bankacılık sistemi açısından riski daha da büyütüyor.

Reel sektörün kur riski

Finansal kuruluşlar dışındaki şirketlerin (reel sektör) 169,9 milyar dolarlık döviz varlığına karşılık, 256,7 milyar dolarlık yükümlülüğü ve dolayısıyla 86,8 milyar dolarlık net döviz pozisyon açığı bulunuyor. Bu tablo reel sektörü olası kur şoklarına karşı kırılgan ve riskli hale getiriyor. Yüksek boyutlu kur şoklarının, özellikle kısa vadeli döviz yükümlülükleri fazla şirketleri durumunda işçi çıkarma, küçülme, kapanma, iflas gibi durumlara sürükleyebileceği uyarısı yapılıyor.

Reel sektörde olası yaprak dökümü ve sonucunda işsizlik-gelirsizlik olgusunda yaşanabilecek büyüme, Türk bankacılık sektörünün 670 milyar kredi kartı olmak üzere 2 trilyon 23 milyar liralık bireysel ve 7 trilyon 45 milyar liralık ticari kredi alacağı için de risk unsuru.

Büyüyen “kara delik”

Öte yandan ilk dört ayda geçen yıla göre 1.875,9 artışla 382,5 milyar liraya ulaşan bütçe açığı tehlike sinyali veriyor. Depremlerin yol açtığı öngörülemeyen arızı maliyet ve seçim ekonomisinin yanı sıra kamu mali dengelerde kontrolün kaçması sonucu

büyüyen bütçe açığının yılın tümünde 1 trilyon lirayı fazlasıyla aşabileceği söyleniyor. Büyüyen “kara delik”, kamu borçlanma gereğinde ve borçlanma maliyetlerinde artış anlamına geliyor. Açığın yönetilebilmesi için yeni ekonomi yönetiminin yüksek vergi artışları içeren “acı reçete” ile toplumun tüm kesimlerine ağır yükler yüklemesini zorunlu hale getiriyor.

-50 dereceye dayanıklı yapı, hem de Antalya'da!

Ferit Barış PARLAK

22 Mayıs 2023 Pazartesi

Milletvekili aday adayları toplantısında gelip kendini tanıtmıştı..

Yeni açılan inşaat mühendisliği fakültelerinin birinden mezun olduğuna vurgu yapmıştı...

Yaptıkları 2 katlı evin depremde yıkıldığını, Antalya'da seracılık yapacağını; ailesinin birikimini ve kredi kullanarak yatırıma başladığını anlatmıştı...

* * *

Adıyaman'dan milletvekili olmak için de çabaladığını, 200'e yakın aday adayı içinde şansının yüksek olduğunu vurgulamıştı...

* * *

"Neden seracılık?" sorumu, "Uygun fiyata seralar var" diye yanıtlamıştı...

Belli ki, fiyatın uygun olmasının nedenini sorgulamamıştı!

* * *

Önceki gün aradı, serayı tamamladıklarını söyledi...

"Her ayrıntıyı düşündük, hatta -50 dereceye, dona dayanıklı bir yapı inşa ettik..." dedi...

* * *

Antalya'da, -50 dereceye dayanıklı bir yapı!!!

22.05.2023

VELHASIL...

“Teoriler ve pratik“ temelli tecrübeler ışığında geliştirilen fikirler...

Ve bu sayede belirlenen politikalar...

Ve uygulamalar...

Verimliliğe, tasarrufa, sürdürülebilir büyümeye, kalkınmaya, refaha kapı aralar...

* * *

Bilimden/gerçekçilikten uzaklık ise öncelik belirlemede güçlük çektirir...

Bu yolu seçen toplumların “yatırım olarak bildiği şeyler” ise genelde israf ve sorun üretir...

Abdulkadir Selvi

Sinan Oğan'ın kararı ne olacak?

Bugün gözler Sinan Oğan'ın açıklamasında olacak. Tabii Numan Kurtulmuş-Ümit Özdağ görüşmesi nedeniyle bir değişiklik olmazsa.

İlk tur seçimlerde aldığı yüzde 5.2 oy oranıyla Sinan Oğan, ikinci turun anahtarı konumuna gelmişti. Oğan'ı 15 Mayıs sabahı arayan Kılıçdaroğlu oldu. Kılıçdaroğlu hemen görüşmek istedi ama Sinan Oğan nezaket cümlelerinden sonra ATA İttifakı olarak aralarında henüz değerlendirme yapmadıklarını belirterek, Kılıçdaroğlu'nun görüşme talebini hemen kabul etmedi.

KILIÇDAROĞLU GÖRÜŞMEK İSTEMİŞ

Ama Sinan Oğan'ın telefonda, Kılıçdaroğlu'na Kandil ve HDP'nin desteği, terör örgütleriyle mücadele, mültecilerin geri gönderilmesi ve spesifik olarak da Ali Babacan'ın, "Anayasa'dan Türklük tanımını çıkaracağız" şeklindeki açıklamasını geri aldığını ilan etmesini istiyor. Belli ki Kılıçdaroğlu, Babacan'ı geri adım atmaya ikna edemiyor. Sinan Oğan'la görüşerek, sürecin inisiyatifini ele almaya çalışan Davutoğlu devreye giriyor. Ülkücü camiaya yakınlığı ile bilinen Feramuz Üstün'ün aracılığıyla Ahmet Davutoğlu, Sinan Oğan'la görüşüyor. Ama görüşmede Sinan Oğan ikna olmuyor, tam aksine kafasındaki soru işaretleri artıyor.

FAİK ÖZTRAK ARACI OLMUŞ

Kılıçdaroğlu ile Ümit Özdağ ve Sinan Oğan'ın ortak bir görüşme yapması planlanıyor. Ümit Özdağ ile Kılıçdaroğlu arasındaki görüşmeyi Kılıçdaroğlu'nun milliyetçi gelenekten gelen başdanışmanı Rasim Bölücek'in kurmasını bekliyordum ama CHP sözcüsü Faik Öztrak aracı olmuş. Ümit Özdağ ile Faik Öztrak arasında geçmişe dayalı bir dostluk bulunuyor. Fakat Sinan Oğan bu görüşmede yer almıyor. Kılıçdaroğlu ile Özdağ görüşürken, Sinan Oğan aynı gün Cumhurbaşkanı Erdoğan'la bir araya geldi.

ÜMİT ÖZDAĞ KILIÇDAROĞLU GÖRÜŞMESİ

Ümit Özdağ'ın Kılıçdaroğlu'na görüşmede terör örgütleriyle mesafe, Kandil ve HDP desteği ile Suriyeli mültecilerin ülkelerine gönderilmeleri konusunda sorular yönelttiği biliniyor. Bir de ekonomiyi sormuş. Ümit Özdağ bir sorduysa Kılıçdaroğlu iki cevap vermiş. Ümit Özdağ'dan daha milliyetçi, Sinan Oğan'dan daha Türkçü bir profil çizmiş. "Abime ne vereyim" durumu.

KARAR ANI

Ümit Özdağ ile Sinan Oğan bir araya gelip Kılıçdaroğlu ve Erdoğan'la yapılan görüşmeleri masaya yatırmışlar.

1- Ümit Özdağ ile Sinan Oğan müthiş bir siyasi fırsat elde ettiler. Her iki ismin de yaşları genç ama siyasi tecrübeleri çok fazla. Siyasette şansın iki kere kapıyı çalmayacağını iyi biliyorlar.

2- Sinan Oğan ve Ümit Özdağ 28 Mayıs sonrasına göre siyaset yapıyorlar. Yanlış bir karar verdikleri takdirde 28 Mayıs sonrası Türk siyasetinden silineceklerini biliyorlar. Tarihi bir karar anında olduklarını bilecek kadar deneyimli isimler.

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN DESTEĞİ

3- Birinci turda Kılıçdaroğlu'nu Kandil ve PKK destekledi, HDP açık bir destek verdi. İkinci turda Millet İttifakı ortaklarından önce Kandil ve PKK ile HDP - Yeşil Sol Parti Kılıçdaroğlu'nu desteklemeye devam edeceklerini ilan ettiler. Türk milliyetçiliği geleneğinden gelen ve 28 Mayıs'tan sonra da aynı doğrultuda siyaset yapmayı hedefleyen Ümit Özdağ ile Sinan Oğan Kandil'in desteklediği adayı desteklerlerse bunu milliyetçi Türk seçmene nasıl izah edecekler? Sinan Oğan ve Ümit Özdağ bugün açıklayacakları kararı alırken milliyetçi tabanı dikkate almışlar.

4- Ali Babacan'ın "Türklüğü Anayasa'dan çıkaracağız" şeklindeki açıklamasından geri adım atmaması da etkenlerden biri olmuş.

İLK SİNYALİ ÖZDAĞ VERMİŞ

5- Ümit Özdağ, Zafer Partisi'nin yetkili kurullarıyla yaptığı toplantıda Kılıçdaroğlu'nu samimi ve ikna edici bulmadığını belirtmiş. Kılıçdaroğlu'nu desteklemeyeceklerini ifade etmiş.

SİNAN OĞAN'IN İLKELERİ

Sinan Oğan'ın kararına ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'la yaptığı görüşmeye geleceğim ama önce ortaya koyduğu 5 maddelik ilkelere dikkatinizi çekmek istiyorum.

Çünkü Oğan ile Erdoğan arasındaki görüşmenin ana temasını bu ilkeler oluşturmuş.

- 1- Anayasa'nın ilk dört maddesinin değişmezliği.
- 2- Madde 66'da yer alan Türklüğün Anayasa'dan çıkarılma girişiminin karşısında set kurulması.
- 3- Sığınmacıların gönderilmesi.
- 4- Terör örgütleri ve onların siyasi yapıları ile araya mesafe konulması.
- 5- Ekonomik krizin temel sebepleri olan faiz, enflasyon, sonuç sarmalından kurtulunması.

POZİTİF BİR GÖRÜŞME

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Sinan Oğan arasındaki görüşme 1 saat sürmüştü. İki taraftan da "pozitif" bir görüşme olduğu mesajını aldım.

Sinan Oğan Ankara'ya döndükten sonra Ümit Özdağ ile bir araya geldi. Sonuçta bir karar verildi. Alınan karar ikinci tur seçime damga vuracak kadar önemli. Kararın bugün Sinan Oğan tarafından açıklanması bekleniyor.

SİNAN OĞAN NE DİYECEK?

Edindiğim bilgiye göre Sinan Oğan bugün, ikinci tur seçimlerde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı destekleyeceklerini açıklayacak. Terör örgütlerinin desteği nedeniyle Kılıçdaroğlu'nu desteklemeyeceğini ifade edecek.

MUTABAKAT METNİ

Ama Sinan Oğan sadece bir açıklama yapmayacak. Cumhurbaşkanı Erdoğan'la vardıkları mutabakatı açıklayacak.

Mutabakatın 4 maddeden oluştuğu söyleniyor.

- 1- Anayasa'nın ilk dört maddesinin değişmezliği. Anayasa'daki Türk tanımının çıkarılmasına yönelik çabalara izin verilmemesi.
- 2- Her türlü terör örgütüyle ve terörle mücadele.
- 3- Sığınmacıların bir plan dahilinde tedrici olarak gönderilmesi.
- 4- Uluslararası piyasalarla uyumlu, faiz politikalarında daha esnek olan bir ekonomi politikasının dizayn edilmesi.

SİĞINMACILARIN GÖNDERİLMESİ

AK Parti bu seçimlerde İstanbul başta olmak üzere büyükşehirlerde yabancılardan ve özellikle de Suriyeli sığınmacılardan dolayı oy kaybetti. Sinan Oğan da bu konuda

hassastı. Suriyeli sığınmacılar başta olmak üzere yabancıların gönderilmesi konusunda tedrici bir plan dahilinde çalışılacak.

EKONOMİYE DİKKAT

Sinan Oğan'ın açıklaması beklenen mutabakat metninin 4'üncü maddesi dikkatinizi çekmiştir.

Ekonomi bu seçimlerde AK Parti'nin en çok zorlandığı alan oldu. Fiyat artışları, zamlar ve hayat pahalılığı ile yüksek kiralar AK Parti'nin oylarını düşürdü.

EKONOMİDE POLİTİKA DEĞİŞİKLİĞİ SİNYALI

Sinan Oğan'la yapılan mutabakatın ekonomiyle ilgili yönü aynı zamanda bir politika değişikliğine işaret ediyor.

4- Uluslararası piyasalara uyumlu, faiz politikalarında daha esnek olan bir ekonomi politikasının dizayn edilmesi maddesinin piyasalarda olumlu karşılanacağını umuyorum.

AK Parti'nin en başarılı olduğu alan ekonomiydi. Politika değişikliği ve yeni ekonomi politikalarına uygun ekonomi yönetimiyle bu sorunların çözülmesi sağlanabilir.

LİNÇ KAMPANYASI

Tabii Sinan Oğan bu açıklamayı yaptıktan sonra muhalif medyadan bir linç kampanyası başlatılabilir. Meral Akşener masadan kalktığında, Muharrem İnce aday olduğunda ahlaksız bir kampanya yürütmediler mi? İki isim linç boyun eğdi, ne oldu? Kazandılar mı? Bunlar ikinci tur seçimden sonra Kılıçdaroğlu'na karşı linç kampanyası düzenleyecekler. Onun için sonuçta dik duran kazanıyor.

SİYASİ GELECEĞİ

Sinan Oğan ile Ümit Özdağ bu kararlarıyla Türk siyasetinin geleceğinde yer alacaklarını gösterdiler. Türk milliyetçisi Sinan Oğan Kandil'in, HDP'nin desteklediği Kılıçdaroğlu'na destek vererek siyasi geleceğini tehlikeyle atar mı?

İbrahim Kahveci

Arayış...

Üstünkörü bir siyaset olabilir mi? Bir ülke kaderini bu siyasi dağılıma nasıl bağlar? Vah ülkeme vah...

Hayatımda ekran karşısında hiç bu kadar hiddetlendiğimi hatırlamam. Vekil listeleri açıklandığı günün akşamı adeta çıldırmıştım. Ülke bu durumda iken partilerinin hâlâ yok senin aday yok benim aday diye liste yapmalarına şaşıp kalmıştım.

Bu dönemde TBMM'sine gidecek her bir adayın adeta alanlarında çok uzman olup ülkeye büyük katkı vermesi açısından seçileceğini sanmıştım. Yanılmışım...

Mesela bu ülke Hazine garantili KÖİ işleri ile adeta talan ediliyor. Bu konu hakkında tarihi bilgileri su yüzüne çıkartarak topluma kimler anlatabilir?

Anlatmak istediğim şu: Uzman ve bilgi olduktan sonra partisinin olup olmaması çok farkedir mi?

Gelelim seçime. 2018-2023 vekil seçiminde geçerli oy artışı %8,60.

Bu seçimde AK Parti -%9,13 ortağı MHP ise -%1,44 oranında seçmen kaybetmiş. AK Parti ve MHP'nin toplamda oy oranları %53,66'dan %45,68'e düşmüş. İki güçlü ittifak partisinin oy oranlarında -7,98 puanlık gerileme var.

Seçmen sayısını en belirgin artıran parti CHP olmuştur. 11,3 milyon seçmen sayısı 13,8 milyona çıkarak %21,52 artış yaşamış. Bir diğer artış ise çok sınırlı olarak İYİ Parti'de yaşanmış. İYİ Parti seçmen sayısını %5,65 artırmış ama bu artış ülke genelindeki %8,60'lık geçerli oy artışının gerisinde kalmış.

Ve sürpriz nerede olmuş: Bir alt partiler diyeceğimiz başta Yeniden Refah (%2,81), Zafer Partisi (%2,23), Türkiye İşçi Partisi (%1,73), Büyük Birlik Partisi (%0,98) ve Memleket Partisi (%0,92) oyları toplamış.

Büyük Partiler diyeceğimiz AK Parti ve CHP yanında orta partiler diyeceğimiz MHP+İYİ P+HDP aslında anketlerde hata payları içinde ölçülebilmış. Ama alt partiler diyeceğimiz diğer partiler %10,48 oy toplarken bunlar ölçülememiş. Bu alt partilerin oy oranı 2018'de sadece %2,04'deydi; şimdi %10,48... (Bu partilerin toplam oyları 1 milyondan 5,7 milyona çıkıyor)

Bu seçimde büyük patlamayı bu alt partiler gerçekleştirdi.

Şöyle ifade edeyim: 2018-2023 seçimlerinde geçerli oylar 4,3 milyon artışla 54,4 milyona çıkıyor ama bu alt partiler oylarını 4,7 milyon artırmışlar.

Ben buna ARAYIŞ derim...

İktidarın oy kaybını ana parti olarak CHP toplamış ama yeni seçmen artışı adeta arayış içinde...

AK Parti ve MHP ülke genelinde oy oranlarını -7,98 puan kaybederek 45,68'e düşürürken Erdoğan nasıl Cumhurbaşkanlığı seçiminde sadece -3,07 oy kaybında kaldı?

Bunun iki izahı var: 1-Vekillik seçiminde muhalefet partilerine giden oyların bir kısmı Cumhurbaşkanlığında Kılıçdaroğlu'na gitmedi. 2-Arayış oylarının da bir kısmı Erdoğan'a giderken diğer kısmı Sinan Oğan'a gitti.

ARAYIŞIN NEDENLERİ?

29 Büyük Buhranı'ndan sonra dünyada seçmenler radikal arayışa girmişti. Almanya'da Hitler, İtalya'da Mussolini, İspanya'da Franco bunlara birer örnektir.

Küresel gelir dağılımı bozukluğu aslında küresel bir ekonomik bunalımın yaşandığını da gösteriyor.

Bugün dünyada en büyük sorun aşırı zenginlik yanında beslenme ve barınma sorunu ile uğraşan milyarlarca insanın aynı zaman ve mekan içinde yaşıyor olmalarıdır.

29 Buhranı'ndan çıkış SOL diyeceğimiz kamusal müdahalelerle aşılmıştı. Ama bugün dünyada sol iktidarlar gelemiyor, tersine sol partiler hezimet üstüne hezimet yaşıyorlar.

Bu küresel olarak çok büyük bir sorundur.

Maalesef çözüm arayışı merkez partilerden radikal sağ partilere yönelik davranış şeklinde sürüyor. Mesela İngiltere'de sol söylem ile hem de büyük buhran içinde Jeremy Corbyn büyük hüsrana uğradı. Ders alınması gereken bir durumdu.

Yıllardır bu konu üzerine kafa yoruyorum: **“Sol ama nasıl bir sol”** diye defalarca yazılar yazdım. Sendikal solculuk mu, kamu ekonomisi solculuğu mu? Ama bunlar hep eskinin zihniyeti ve hep hüsrana yaşıyorlar. **Kamu istihdamı ve kamu maaş belirleme gücü ile solculuk dönemi biteli yıllar oldu.**

Mesela dedim ki “kamu maaşları özel sektör ortalama maaşa endekslenir; öyle kimse kamuya kapağı atarak toplumu sömüremez. Ülke kalkınacaksa bütün maaşlar artmalıdır. Hatta sendikaların hepsine işçi kaydı zorunlu yapılmalı ama hiçbir sendika maaş sendikacılığı yapamaz. İşçi sağlığı ve güvenliği ile çalışma şartları gibi genel düzenin iyileşmesine çalışırlar. Kamu ekonomisi ise devletin fabrika kurması ile değil, teşvik ve ortaklıkları ile (KÖİ ama üretimde) kamusal ekonomi oluşur (Kısmen Güney Kore)..

Kavimler göçünün yeniden yaşandığı bu dönemde Milliyetçiliğin artması da normaldir. Aynı zamanda geçmişin özgürlükçülük adı altında oluşan terörünü de unutmamak gerekir. Özgürlük ve terör aynı kefedede olamaz. Bunu herkes kafasına sokmalıdır.

Özgürlük demek güvenlik demektir.

Ülke sevdası **(güvenlikçi söylemler) tencerenin önüne geçti**, bunu yakın zamanda defalarca dile getirdim. Keşke biraz daha dikkate alınsaydı.

Radikalleşen toplumu en iyi kim okudu? Bu radikalleşmeye çanak tutmak mı yoksa çözüm bulmak mı önemli?

EKONOMİK KRİZ

Yakında büyük ekonomik krizler yeniden başlayacak. Bu mutlak ve kesin olarak kapımızda bizi bekliyor. Herkes buna hazırlık yapsın. Hatta ben **“Erdoğan ve AK Parti’de ülke sevdası yüksekse gönüllü olarak iktidarı bazı güvenlikçi şartlarla muhalefete devretmeli»** bile dedim.

Bu kadar ağır maliyet, bu kadar içine kapanık bir siyasetle sürdürülemez. Yakında kemerler sıkılacak ama hem de nasıl... Bunu herkes biliyor aslında. Ve maliyet ancak demokrasi, şeffaflık, liyakat ile yabancı sermaye desteği sağlanarak azaltılabilir. Başka yolu kesinkes yok...

Bu sefer ekonomik kriz öyle 94 ve 2001 gibi olmayacak. Aynı zamanda başka acı ve yaptırımcı unsurlar da getirecek. Mesela rahmetli Özal ile kazandığımız onca imkanları kaybedeceğiz. Yurtdışıymış, dövizmiş vs yakında yasakları herkes görecektir.

Dedim ya... Türkiye Arjantin olmuştu ve şimdi de Venezuela olmaya ilk adımını attı. Herkes önlemini şimdiden alsın....